

prospektusait, gyártmányjegyzékeiket.) A második függelék egy nem bő, de hasznos bibliográfia, a harmadik pedig a tárgymutató (ami nélkül

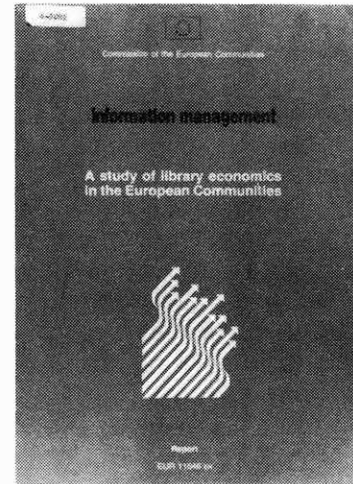
szakkönyv nem jelenhet meg ott, ahol valamit is jelent a kiadási kultúra).

Papp István

Könyvtárstatisztikai adatok az EC tagországaiból

Milyen lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy az 1992-ben egyesülő Európán belül ki-egyenlített könyvtári ellátásban részesüljön a lakosság? Ehhez a döntéshez kíván előkészítő anyagul szolgálni a vizsgálati jelentés, mely szerint mindenekelőtt a statisztikai adatszolgáltatás egységességének megteremtésére van szükség. 1986-87-ben az UNESCO régebbi és csak részle-gesen összegyűjtött adatait alapul véve kérdő-íves felmérést hajtottak végre a tizenkét tagállam-ban, a beérkezett adatokat összevetették és ki-egészítették az egyes országok publikált és kéziratot statisztikáival és hivatalos jelentéseivel, majd ahol így is adathiány mutatkozott, becsült értékeket vettek számításba. Így a vizsgálati je-lentés inkább arányokat és trendeket tükröz, a szembe-ütő egyenetlenségekre hívja fel a figyel-met, mint pontos számbeli és összegszerű ada-tokat szolgáltat a Közösség könyvtáraitól.

A vizsgálat kétféle adattípus begyűjtését cé-lozta: a könyvtári tevékenység mutatóit (szolgál-tató helyek száma, beszerzett állomány, kölcsön-zési mutatók stb.) és a pénzügyi adatokat, me-lyekből azonban nem következtek a könyvtári szektornak a Közösség országaiban gyakorolt gazdasági hatására, de kiszámították a rá költött pénz arányát az egész költségvetéshez képest. A vizsgálat során az UNESCO által megállapított könyvtártípusokban gondolkodtak: nemzeti könyvtár, más nagy, általános gyűjtőkörű könyv-tárak; közművelődési könyvtárak; felsőoktatási könyvtárak; iskolai könyvtárak; szakkönyvtárak (ezek vállalatok, kutatóintézetek, múzeumok, tu-dományos társaságok stb. által fenntartott könyvtárakat jelentenek, nagy részük magánkéz-ben van). Az adatgyűjtés elhúzódása és a statisz-

A study of library economics in the European Communities : Final report / RAMSDALE Ph. Ed. LIBI-ECON. - Luxembourg : EC, 1988. - VIII, 150 p. - (Information management / Commission of the European Communities)

tikai nyilvántartások különbözősége miatt 1981-től 1985-ig valamennyi év adatait bekérték, hogy a becslések több adaton alapulhassanak. Kítűnt, hogy az ISO-nak sürgős feladata lenne a statisztikai adatszolgáltatás egységessítése: a könyvtári tevékenységek szabványos leírása és azoknak a költségvetési rovatoknak a kijelölése és pontos meghatározása, melyeknek a statisztikákban szerepelniük kell. A jelentés javasolja, hogy a könyvtári statisztikát ne csak kampányszerűen, hanem évről évre készítse el az Európai Közösség Bizottsága, enélkül nem tervezhető sem az országos, sem a közös könyvtárpolitika.

Néhány jellemző adat: a '80-as évek első felében évente összesen 4,7 millárd ECU-t költöttek könyvtárra az EC országaiban, ebből átlagosan 14,8 ECU jutott egy lakosra. A két véglet: Dánia évente kb. 56 ECU-t, Spanyolország keve-

sebb, mint 5 ECU-t költött minden egyes állampolgárára. A kormányok költségvetéséből a könyvtárra fordított összeg aránya valamelyest csökkent öt év alatt: 0,41%-ról 0,39%-ra. Ebben 1%-ot, vagy annál többet áldoz Dánia, Portugália és Görögország, 0,25%-nál kevesebbet Franciaország, Spanyolország és Luxembourg. Az összes kiadásból a legnagyobb százalékban (56%) természetesen a közművelődési könyvtárak részesülnek, ezt követik az iskolai (21,1%) és a felsőoktatási könyvtárak (11,8%). A nemzeti könyvtárak 4,6%-kal, a szakkönyvtárak 3,7%-kal, a nagy tudományos könyvtárak 2,4%-kal részesednek.

A könyvtárak költségvetésében a személyzet fizetése a legnagyobb tétel: 50,6%-ot a könyvtárosok, 6,1%-ot a kiegészítő személyzet fizetésére költenek. A következő legnagyobb tétel az állománygyarapításra fordított összeg (19,7%), 8,5%-ot fordítanak a fenntartási költségekre. A bevételi oldalon a központi állami támogatás aránya valamivel több, mint 50%, kb. 34,8% a helyi közigazgatás által kiutalt összeg. A díjbevételek aránya nem éri el a 4%-ot.

A könyvtári tevékenység számszerű adatai: kb. 75 ezer állandó könyvtári szolgálatóhely van a Közösség tagállamaiban, ennek fele közművelődési könyvtár, egyharmada iskolai könyvtár. A könyvtárak összesen 188 ezernyi főállásúnak megfelelő könyvtárost és 56 ezernyi kiegészítő személyzetet foglalkoztatnak. A közművelődési könyvtárak állományának nagysága átlagosan 13 100 egység, az iskolai könyvtáraké 9200 egység, a felsőoktatási könyvtáraké 76 000 egység. Az EC-ben egy ellátóhelyre átlagosan

8500 főnyi lakosság esik: 5000-nél kevesebb Dániában és Nagy-Britanniában, de 25 000, vagy annál több Franciaországban, Spanyolországban, Portugáliában, Olaszországban és Luxembourgban. Észak-Európában nagyobb az egy főre jutó könyvek száma: 2,5-3 kötet/fő, a déli államokban 0,5-1,5 kötet/fő, viszont a használati mutatók ott gyengébbek. A közművelődési könyvtárak állománya a '80-as évek első felében évente átlagosan 2,1%-kal nőtt, így egy főre 1,58 könyvtári egység jutott 1985-ben.

Az összlakosság 23%-a könyvtárhasználó, ebből ismét Dánia emelkedik ki, ahol 62% ez az arány. A következő évek közös feladata javítani a könyvtári szolgáltatóhelyhez nehezen eljutó lakosok hozzáférési esélyeit, mert a lakosság 58%-a még mindig olyan helyen lakik, ahol az átlagos 8500 főt túlhaladja az egy könyvtár által ellátandók száma. Ezt az arányt 1990-ig rosszabbodni jósolták a demográfiai előrejelzések, ugyanis a népesedés az amúgyis gyengébben ellátott országokban növekszik nagyobb mértékben, a fejlettebb országokban csökken, vagy stagnál.

A tanulmány nem vállalkozott könyvtárpolitikai trendek meghatározására, de javaslatot tett a döntésekhez alapul szolgáló információk tervszerű összegyűjtésére. Szorosabb nemzetközi együttműködést ajánl a könyvtárfenntartó hatóságok között, és fórumot kíván teremteni, ahol tájékoztatást kaphatnak a könyvtárüggyel kapcsolatban lévő egyéb gazdasági és politikai szektorok képviselői.

Kaposváriné Dányi Éva